
Калієвський Костянтин Васильович 

викладач кафедри хореографії Факультету музичного мистецтва і хореографії
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

аспірант кафедри режисури та хореографії факультету культури і мистецтв
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Науковий керівник: Берест Роман Ярославович 

доктор історичних наук, професор кафедри режисури та хореографії
факультету культури і мистецтв

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Синсок Віра Андріївна 

заслужена артистка України,

доцент кафедри хореографії Факультет музичного мистецтва і хореографії
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ЯК ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА ВИКЛАДАЧА ХОРЕОГРАФІЇ

Хореографічне мистецтво завжди впливало на людину і було могутнім засобом виховання. Для того, щоб глибше зрозуміти витвір мистецтва, потрібно отримати хореографічну освіту. Вчитель хореографії є тим фахівцем, який синтезує в своїй діяльності різноманітні засоби виховного впливу і формує у особистості гнучке мислення та творчу уяву. У роботі викладача однією з основних цілей є національне виховання, яке зорієнтоване на загально-людські цінності. Розвиток художньо-образного мислення, уявлення та сформованість морально-естетичних, гуманітарних основ є фундаторною складовою гармонійно розвиненої особистості. Єдність інтелекту душі, думки почуттів несе в собі хореографічне мистецтво.

Сучасні педагогічні дослідження присвячені різноманітним проблемам, зокрема фахової педагогіки викладачів хореографії. Процес формування та становлення викладача хореографічних дисциплін повинен базуватися на загально-естетичних засадах, мати в собі естетично-виховну складову з комплексними естетичними якостями, а саме: креативність, естетична емпатія, естетичний смак, педагогічний артистизм. Викладач має вкладати в хореографічне виховання спрямованість на озброєння учнів знаннями та переконаннями, які відповідають сучасним вимогам національної освіти, центризмом якої є загальнолюдські цінності.

Розглянемо один із аспектів впливу на людину – це СЛОВО! В святому Євангеліє від Іоана ми знаходимо такі рядки: «Спочатку було Слово, і Слово було у Бога, і Слово було Бог. Воно спочатку було у Бога. Все через Нього почало бути...» [1]. На підставі цих слів можна впевнено назвати Слово «божественним даром». Людська душа за своєю природою здатна чутливо відгукуватись на словесні промови, які пробуджують добро, красу та одвічні цінності людства.

Професор риторики Києво-Могилянської академії Фоефан Прокопович на початку XVIII століття визначав риторику як «царицю душі», княгиню мистецтва, а невідомий автор давньої книги «Сказання про сім вільних мудроців» визначав як «чесну й велику», «вільну мудрість», «джерело красномовства», «світлу славу й розумну силу», яка «молодих навчає й старих умудряє».

У трактаті Георгія «Похвала Олені» автор стверджує: «Славою служити місту – сміливість, тілу – краса, духу – розумність, мовленню наведеному – правдивість: все протилежне цьому – лише безславність».

Гармонійно розвинена людина цілеспрямовано рухається в напрямку духовно-інтелектуального зростання, плекає ідеї національного відродження та інтеграцію в світову цивілізацію. Поступово зростає духовно-інтелектуальний потенціал творчої особистості, яка прагне реалізувати свої потенції в нових соціально-економічних умовах розвитку задля блага суспільства.

Феофан Прокопович у роботі «Про ораторське мистецтво» стверджував, що дар переконливого мовлення є такий самий, що і дар лікування, адже лікування допомагає тілові, а переконливе мовлення лікує душі [2].

Що ж таке риторика? Риторика – це наука і мистецтво одночасно, методами яких стають переконуючі комунікації, що зумовлюють фундамент професіоналізму вчителів, політика, юриста, менеджера та інших фахівців.

На сучасному етапі відродження національної культури, гуманізації освіти на авансцену виходять проблеми екології духу людини, роду, всього українського народу. Розвінчати ці виклики можливо через ґрунтовне опанування гуманітарною спадщиною людства (філософією, етикою, логікою, риторикою, естетикою, культурою тощо), через пізнання яких людина осягне моральні настанови і зможе осягнути засади буття з усіма етапами процвітання та криз. Маючи міцний фундамент, складений з гуманітарних наук, формується духовно-інтелектуальна особистість, яка може осягнути моральну відповідальність за думки, слова та вчинки.

Педагогічна риторика, яка ґрунтується на засадах світової та національної культури, здатна сформувати фахових спеціалістів, які інтегрують в собі професійні та гуманістичні знання, необхідні для виховання творчої особистості нової формації.

Психологічна культура викладача – невід’ємна риса його особистої культури, фундамент ефективного взаємозв’язку з вихованцями. Вчитель-професіонал постійно дбає про підвищення своєї психологічної компетентності з метою досягнення найкращого результату. Сучасний педагог, який хоче максимально ефективно вплинути на учнів повинен приділяти значну увагу своїй лінгвістичній компетентності, зокрема культурі українського мовлення, адже саме вона творить риторичну фахову культури особистості. Полі-лінгвістична культура вчителя сьогодення – ознака його професіоналізму, толерантності, дипломатичної культури, важливий зв’язок ефективної співпраці з різними віковими категоріями в ім’я прогресу.

Елемент акторської творчості є органічною частиною викладацької діяльності вчителя, який бере за взірць титанічну роботу над собою, а саме оволодіння бездоганною дикцією, голосом, багатством інтонування та акторського виконання з максимальною правдивістю, силою й красою. Жан Жак Руссо зазначав: «...Завдяки красномовству нас може полонити людина, на яку ми звичайно не звертаємо уваги. Розум не лише одухотворює тіло, але повною мірою оновлює його; почуття й думки, які змінюють одне одного, оживляють обличчя і надають йому то один, то інший вираз; розумна промова надовго привертає увагу до однієї й тієї самої людини» [3].

Відомий ритор М. М. Сперанський рекомендував: «Хто має справу з людьми, той повинен мислити добре, але говорити ще краще». Від також приділяв велику увагу поглядіві та обличчю – «дзеркалу душі», надавав великого значення рухам, жестам, голосу, який є даром природи.

Справжній вчитель, який прагне до досконалості, повинен бути творчою та енергійною людиною, яка постійно підвищує рівень своєї майстерності, цілеспрямовано шукає шляхи до її підвищення, постійно удосконалює себе, досліджує діяльність видатних колег задля осмислення кращих зразків досконалості. Вчитель – це людина з високою відповідальністю перед Богом, власною совістю й людьми: «Коли велика справа – панувати над тілом, то ще більша – керувати душами» [4].

Вчитель хореографії має виконувати серйозні навчально-виховні функції і одночасно формувати в дітях комунікативні та мисленеві якості. Ці базові аспекти стають невід’ємними компонентами педагогічної майстерності. Великий Сократ звертався до своїх

учнів словами: «Заговори, щоби я тебе побачив». Саме через думку і слово учнів Сократ прозирає у глибини інтелекту, серця і волі вихованців, цілеспрямовано виховуючи творчу гармонійно розвинену особистість.

Універсалізм здобутих вмінь і навичок стають необхідними людині будь-якої професії, тому що єдність мисленево-мовлених і комунікативних аспектів дають можливість повніше реалізувати себе в обраній спеціальності та житті. Отже, хореографічна освіта систематизує процес навчання, оскільки через неї закладаються основи виховання культури особистості та усної переконуючої комунікації, які стають одним із важливих чинників соціалізації молоді.

Соціокультурний процес формування духовної особистості втілює нові суспільні ролі, цінності, вивчає досвід попередніх поколінь, інтегрує національні цінності культури та освіти у всебічний розвиток та профорієнтацію молоді. Відомий український педагог Г. Ващенко, реформуючи національну систему освіти, вважав головним її елементом ідеалістичне світосприйняття, християнську мораль, високий рівень педагогічних наук. Українська педагогічна думка виховного ідеалу як образу ідеальної людини є наріжним каменем виховання молодого покоління.

Г. Ващенко розглядав головні джерела українського виховного ідеалу в релігійності та патріотизмі. Плекання високого релігійно-морального рівня українського народу було першочерговим завданням Володимира Великого, Володимира Мономаха, Богдана Хмельницького, Григорія Сковороди та інших патріотів України.

Духовна людина несе в собі вищу іскру Божества, розуму, прагне до зв'язку з духовним світом.

Як писав Г. Сковорода, людина народжується двічі – фізично і духовно. Біля духовної коліски людини стоїть вчитель, який прищеплює дитині високі моральні цінності, мудрість, віру, надію, любов, повагу до своєї землі, держави, мови та культури. шлях добра через усвідомлення істинної духовної природи людини формує в ній чистосердечність, доброзичливість, лагідність, щирість, доброту та порядність. Духовне народження відбувається також через засвоєння культури мови, релігії, мистецтва, науки, традицій та звичаїв.

Апостол правди і свободи Т. Г. Шевченко подарував світові пророче слово, яке сягає найпотаємніших глибин людського духу, створив істинні шедеври українського мистецтва, залишивши безсмертні роздуми про істинну духовність людини.

Педагоги-хореографи творчо вирішують проблему формування духовності дитини, підростаючого покоління, зокрема засобами хореографічного мистецтва. Нині з'являються численні навчальні заклади з прогресивною методикою навчання, яке спрямоване на виховання креативної особистості, духовно багатой та гармонійно розвиненої.

Педагоги-новатори спрямовують свої творчі зусилля на плекання духовної особистості через забезпечення морального, психологічного, фізичного здоров'я дитини, через програми духовно-інтелектуального саморозвитку учня, виховання моральної культури через формування національної свідомості юного українця.

Ефективність діяльності викладача залежить від багатьох чинників. Поряд з хореографічною освітою він повинен мати високі моральні якості, певні організаторські здібності, визначатися загальною культурою, вміти працювати з дітьми, володіти розвиненим почуттям обов'язку, справедливістю та відповідальністю. Знання законів риторики є складовою частиною професійних якостей викладача хореографічних дисциплін.

Список використаних джерел:

1. Біблія. (2009) Переклад Огієнко І. К.: Українське біблійне товариство. 1375 с. ISBN 978-966-412-010-1
2. Прокопович Ф. (1979) Філософські твори. Т.1. Про риторичне мистецтво... К.: Наукова думка. 512 с.
3. Сагач Г. М. (1993) Золотослів. Навчальний посібник. К: Райдуга. 378 с. ISBN 5-7707-4823-0
4. Сковорода Г. (1994) Твори у двох томах. К.: АТ «Обереги». 528 с. + 480 с. ISBN 5-8104-0052-3, ISBN 5-8104-0053-1